

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 1061/2024
23.01.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ..., ВВ из ..., ГГ из ... и ДД из ..., чији је заједнички пуномоћник Драган Благојевић, адвокат у ..., против тужених Агенције за вођење спорова у поступку приватизације Београд, чији је пуномоћник Марија Ивановић, адвокат у ..., и Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, ради утврђења, вредност предмета спора 2.410.800,00 динара, одлучујући о ревизијама тужених изјављеним против пресуде Привредног апелационог суда Пж 7814/22 од 09.11.2022. године, у седници већа одржаној дана 23.01.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване ревизије тужених изјављене против пресуде Привредног апелационог суда Пж 7814/22 од 09.11.2022. године.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 1414/22 од 16.06.2022. године, ставом I изреке, одбијен је предлог првотуженог за прекид поступка. Ставом II изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужилаца и обавезани су тужени да тужиоцима солидарно исплате износе са припадајућом каматом, наведене у изреци пресуде. У ставу III изреке одбијен је тужбени захтев тужилаца у делу којим је тражено да се обавезу тужени да тужиоцима солидарно исплате износе са припадајућом каматом, наведене у изреци пресуде. Ставом IV изреке, обавезани су тужени да тужиоцима солидарно накнаде трошкове парничног поступка.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 7814/22 од 09.11.2022. године, одбијене су као неосноване жалбе тужених и потврђена је првостепена пресуда у ставу I, II и IV изреке. Одбијени су као неосновани захтеви тужилаца и друготуженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени су изјавили благовремене ревизије због погрешне примене материјалног права, позивом на одредбе Закона о парничном поступку којима је регулисана посебна ревизија.

-2-

Дозвољеност ревизије Врховни суд је ценио применом одредаба Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 125/2004 и 111/2009), које се примењују по одредби члана 506. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр 72/2011...18/2021). Одредбом члана 395. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09) прописано је да је ревизија изузетно дозвољена и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом по одредбама члана 394. тог закона, кад је по оцени апелационог суда о допуштености ове ревизије, потребно да се размотре правна питања од општег интереса, уједначи судска пракса или кад је потребно ново тумачење права.

У конкретном случају, Привредни апелациони суд је донео решење Пж 7814/22 од 14.11.2024. године којим се допуштају посебне ревизије тужених изјављене против пресуде Привредног апелационог суда Пж 7814/22 од 09.11.2022. године, а ради уједначавања судске праксе.

Стога је Врховни суд испитао побијану пресуду у границама прописаним одредбом члана 399. Закона о парничном поступку, и одлучио да ревизије тужених нису основане.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. Закона о парничном поступку на коју суд у ревизијском поступку пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су били у радном односу код Компаније International CG д.п. у стечају из Београда и Компаније Generalexport д.п. у стечају из Београда. По јавном позиву тужиоци су евидентирани као радници који се пријављују за остваривање новчане накнаде у износу од по 200 евра по години стажа, у складу са Програмом реструктурирања компанија, односно након продаје имовинских целина Блок 20 и Копаоник. „Дан испуњења“ за наведене имовинске целине наступио је 25.06.2008. године, односно 29.05.2009. године. У складу са важећим програмом реструктурирања првотужена је дана 01.06.2009. године, обавестила Министарство економије и регионалног развоја да је за обе целине наступио дан испуњења, те да би наведено министарство требало да се обрати Министарству финансија за сагласност на исплату новчане накнаде запосленима и бившим запосленима тих компанија. Након што се надлежно министарство обратило Министарству финансија у вези исплата новчаних накнада, то је министарство дописом од 03.07.2009. године, дало мишљење да је могуће прихватити исплату накнаде из средстава буџета само под условом да се реализација врши у оквиру средстава буџета предвиђених Законом о буџету РС за 2009. годину, односно без ангажовања додатних средстава из буџета РС. Првостепени суд утврђује да је у односу на првотужену релевантан Закон о приватизација („Сл. гласник РС“, бр. 38/01 123/07) важећи у време кад су тужиоци стекли право на новчану накнаду коју потражују. У оквиру послова које је закон ставио Агенцији у надлежност стоји и да она покреће иницијативу за израду програма реструктурирања, с тим што Уредба о поступку и начину реструктурирања субјекта приватизације („Сл. гласник РС“, бр. 52/05) детаљније регулише улогу и овлашћења Агенције везано за израду

програма реструктурирања, као и да се програм реструктурирања сматра донетим када Агенција донесе одлуку о прихватању тог програма.

Нижестепени судови су става да су тужене одговорне за штету коју су тужиоци претрпели јер нису у потпуности наплатили потраживање из Социјалног програма. Одговорност првотужене нижестепени судови налазе у чињеници да је тадашња Агенција за приватизацију прихватила Програм реструктурирања који је у себи садржао Социјални програм којим је утврђена висина потраживања запослених и бивших запослених на име новчане накнаде из средстава остварених од продаје имовине субјекта приватизације и утврђен је тзв. „дан испуњења“ односно доспелост која је наступила за имовинске целине Блок XX и Копаоник 29. Међутим, није исплаћен припадајући износ јер се Агенција обраћала једном, па другом министарству, па је између тих органа настао спор око тога из којих средстава треба извршити исплату тужиоцима, да ли из буџета, за шта је потребна сагласност Министарства финансија која није дата, или из средстава добијених продајом поменутих имовинских целина. Код таквог стања ствари нижестепени судови налазе да потраживање тужилаца није намирено и због неправилног рада Агенције, на који начин су испуњени услови за њену одговорност за накнаду штете из члана 172. став 1 Закона о облигационим односима. Када се ради о одговорности друготужене, нижестепени судови образлажу да је Министарство финансија одбило да да тражену сагласност за исплату утврђених потраживања, при чему је друготужена давањем сагласности за наставак орочавања новчаних средстава правних лица у поступку реструктурирања која су остварена продајом делова имовине, дала сагласност и да део новчаних средстава може пласирати у куповину државних хартија од вредности и за те намене отворити наменски рачун за трговање хартијама од вредности у пословној банци. Током поступка је утврђено да су наведена средства давана неким банкама уз минималну камату од 2%, а неким банкама су пребацивана новчана средства без камате, као и да је претежни део новчаних средстава са наменског рачуна субјекта приватизације пребачен на прелазни рачун Управе за трезор. Из наведених разлога нижестепени судови закључују да је друготужена са средствима прибављеним продајом имовинских целина оба субјекта приватизације понашала као да су у питању њена властита средства, из ког разлога постоји одговорност друготужене за штету проузроковану тужиоцима ненамирењем њиховог потраживања из социјалног програма даном доспелости. Стога су нижестепени судови применом одредбе члана 154. став 1. чл. 155 и чл. 172. став 1. Закона о облигационим односима, усвојили тужбени захтев за накнаду штете у досуђеним износима, при чему су тужбени захтеви одбијени за досуђење новчаних износа који су тужиоцима исплаћени у стечајном поступку, у складу са утврђеним процентима намирења.

Ревизије тужених нису основане.

Нижестепени судови су на утврђено чињенично стање правилно применили материјално право на основу ког су утврдили одговорност Агенције за вођење спорова у поступку приватизације (даље: Агенције) и Републике Србије за штету коју су тужиоци претрпели услед немогућности наплате потраживања по Социјалном програму.

Закон о приватизацији („Службени гласник РС“ бр 38/01 ... 123/07) који је важио у време када су тужиоци стекли право на новчану накнаду коју од трећетуженог потражују као накнаду штете, на који се нижестепени судови правилно позивају, у члану 4. став 1. је предвидео да је и Агенција за приватизацију, субјекат надлежан за спровођење приватизације. У члану 5. став 1. тог закона је одређено да Агенција за приватизацију продаје капитал, односно имовину и промовише, иницира, спроводи и контролише поступак приватизације у складу са законом. Законом о Агенцији за приватизацију („Службени гласник РС“ бр 38/2001 и 135/2004), којим је основана Агенција за приватизацију ради промовисања, иницирања, спровођења и контроле поступка приватизације, прописано је да Агенција има својство правног лица са правима, обавезама и одговорностима утврђеним тим законом и Статутом, а у оквиру послова које је закон ставио Агенцији у надлежност. Она покрене иницијативу за израду програма реструктурирања, који се сматра донетим када Агенција донесе одлуку о прихватању тог програма (члан 23. став 8.). Према утврђеном чињеничном стању, Агенција за приватизацију је прихватила програме реструктурирања компанија „Internacional CG“ д.п. Београд и „Generalexport“ д.п. Београд, са социјалним програмом којим је утврђена висина потраживања запослених и бивших запослених. Према прихваћеном Програму реструктурирања, доспеће потраживања из социјалног програма је наступило продајом имовинских целина Блок XX и Копаоник. Имајући у виду да је Агенција за приватизацију у оквиру својих овлашћења продала наведену имовину субјекта приватизације, да су новчана средства од продаје уплаћена на рачун Агенције за приватизацију који потом није прослеђен субјекту приватизације ради испуњења обавеза из социјалног програма, то се онда не може прихватити став ревидента да нема одговорности Агенције за такво поступање. Штавише, из утврђеног чињеничног стања произлази да је Агенција за приватизацију располагала новчаним средствима остварених продајом имовине субјекта приватизације на тај начин што је исте орочавала код банака и пласирала у куповину државних хартија од вредности, што значи да је Агенција уместо стварања услова за испуњење обавеза из Програма реструктурирања и исплате потраживања из социјалног програма, одлучила да даље пласира новчани капитал остварен продајом имовине, па отуда и њена одговорност за доцнију немогућност исплате потраживања из социјалног програма. Штета коју тужиоци трпе због тога што нису остварили своје потраживање по социјалном програму иако је наступио услов за исплату, у директној је вези са нечињењем Агенције за приватизацију која је у оквиру својих овлашћења, била у обавези да омогући испуњење социјалног програма, будући да су за то били испуњени услови из Програма реструктурирања.

Нису основани ревизијски наводи да је тужиоцима досуђењем штете у овој парници омогућена двострука наплата потраживања признатог у стечајном поступку. Ово из разлога што су нижестепени судови одбили део тужбеног захтева који се односи на потраживање које су тужиоци наплатили у поступку стечаја у складу са процентом намирења, тако да преостали досуђени износ представља штету коју тужиоци трпе због неделотворног поступања тужене Агенције у поступку приватизације привредних предузећа „Internacional CG“ д.п. Београд и „Generalexport“ д.п. Београд.

Без утицаја су ревизијски наводи да је поступање Агенције за приватизацију било условљено одлукама органа управљања тужене Републике Србије, затим, императивним одредбама Закона о приватизацији и сагласношћу Министарства финансија за испуњење обавезе из социјалног програма, чиме се указује да није било основа за исплату потраживања из социјалног програма. Управо супротно, Програмом реструктурирања предвиђена је исплата по социјалном програму након продаје наведених имовинских целина. Евентуални недостатак Програма реструктурирања, може бити његова непрецизност јер није дефинисан извор средстава за исплату тужиоцима, односно није до краја уређено да ли ће се исплате по социјалном програму вршити из буџета, за шта сагласност није дало Министарство финансија, или из средстава добијених продајом имовинских целина у поступку приватизације. Међутим, овакви недостаци у Програму реструктурирања морају се третирати као пропусти тужене Агенције за приватизацију која је дала сагласност на програм реструктурирања (што правилно закључује и другостепени суд), што представља још један разлог на коме почива одговорност Агенције за штету коју су тужиоци претрпели услед непоштовања социјалног програма.

У погледу пасивне легитимације тужене Агенције као правног следбеника Агенције за приватизацију, а коју Агенција спори са образложењем да није у материјалноправном односу са тужиоцима, Врховни суд налази да су овакви наводи неосновани. Није спорна тврдња Агенције да у поступку реструктурирања запослени стичу одређена права у односу на субјекта приватизације (свог послодавца), али Агенција (за приватизацију) је била та која је складу са својим законским овлашћењима била дужна да спроводи сам приватизациони поступак. У ситуацији када је утврђено да Агенција за приватизацију није поступала у складу са императивним прописима који су је обавезивали на делотворно спровођење свих фаза поступка приватизације наведених предузећа, то је Агенција за вођење спорова у поступку приватизације као правни следбеник Агенције за приватизацију, пасивно легитимисана да накнади штету тужиоцима коју су због тога претрпели.

Одговорност тужене Републике Србије поводом истог штетног догађаја такође постоји, а нижестепени судови су дали образложене и јасне разлоге на којима почива одговорност тужене. Наиме, исплата потраживања из Социјалног програма била је условљена продајом имовинских целина Блок XX и Копаоник, али након продаје и уплате новчаних средстава на подрачун Агенције за приватизацију, новац није упалћен субјекту приватизације, а самим тим ни запосленима. Уместо тога, новац је пласиран у друге намене, за шта је сагласност дало надлежно Министарство финансија, које је као државни орган суделовало у управљању новчаним средствима чија је намена била намирење потраживања из Социјалног програма, а не даље инвестирање капитала стеченог продајом имовине субјекта приватизације. Тим новчаним средствима куповани су благајнички записи чији је издавалац била Република Србија, даване позајмице неким банкама уз минималну камату од 2%, а неким банкама су пребацивана новчана средства без камате (и то банкама чији је оснивач била управо држава), а претежни део новчаних средстава са наменског рачуна субјекта приватизације пребачен је на прелазни рачун Управе за трезор. Стога је правилан закључак нижестепених судова да је држава солидарно одговорна са Агенцијом због неиспуњења Социјалног програма јер је, супротно намени због којих су прибављена,

-6-

посредно или непосредно користила новчана средства остварена продајом имовинских целина Блок XX и Копаоник. Ревизијски навод да се држава давањем сагласности Агенцији да се средства остварена продајом имовине приватизационих субјеката даље окамаћују суштински старала о очувању реалне вредности прибављених новчаних средстава, није од значаја за искључење одговорности државе. Ово из разлога што су новчана средства без одлагања морала бити пребачена субјектима приватизације како би се измириле обавезе из Социјалног програма, што није било могуће учинити јер је управо тужена Република Србија користила предметна средства па стога није од значаја да ли је у тим трансакцијама евентуално остварен и приход по основу камате.

Како не постоје разлози због којих је ревизија изјављена, као ни разлози о којима ревизијски суд води рачуна по службеној дужности, Врховни суд је применом одредбе члана 405. став 1. Закона о парничном поступку одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић